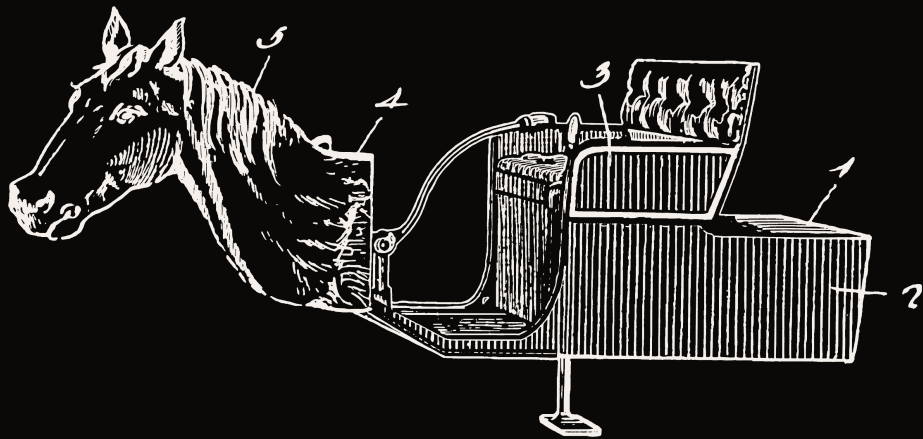

OpenAI stelt dat de burger een aandeel in AI moet krijgen. Hoe serieus is dat ?

Het is serieus genoeg om rekening mee te houden, maar nog lang niet concreet genoeg om op te rekenen. Het voorstel heeft het allerbelangrijkste punt goed: een aandeel in het vermogen in plaats van een belasting op de winst. Maar het laat elk detail onbeantwoord dat bepaalt of zoiets standhoudt.

Fig. 1.

David Vanheeswijck

Uit het boek *The Horse Is Here to Stay* · Augustus 2026

Het korte antwoord: het is serieus genoeg om rekening mee te houden, maar nog lang niet concreet genoeg om op te rekenen. Het voorstel heeft het allerbelangrijkste punt goed: een aandeel in het vermogen in plaats van een belasting op de winst. Maar het laat elk detail onbeantwoord dat bepaalt of zoiets standhoudt. Het verschil tussen die twee uitkomsten heeft een geschiedenis, en die geschiedenis is tien minuten van je tijd waard.

WAT ER DAADWERKELIJK IS VOORGESTELD

In juli 2026 werd bekend dat Sam Altman, de topman van OpenAI, had voorgesteld om 5 procent van het bedrijfskapitaal te schenken aan een Amerikaans staatsfonds. Bij de huidige waardering van OpenAI is dat belang zo'n 42 miljard dollar waard. Het idee is dat andere toonaangevende AI-bedrijven vergelijkbare belangen inbrengen, dat het fonds die namens de bevolking beheert en dat burgers een dividend ontvangen, precies zoals elke inwoner van Alaska sinds 1982 jaarlijks een cheque krijgt uit het oliefonds van de staat.

Hij staat niet alleen. Senator Bernie Sanders stelde een botter plan voor: een eenmalige heffing van 50 procent op de grootste AI-bedrijven, te betalen in aandelen in plaats van contant geld. Drie Democratische afgevaardigden dienden een wetsvoorstel in om de omzet van AI-bedrijven te belasten ten gunste van publieke werkgelegenheid. Het debat over wie de machines zou moeten bezitten is geruisloos en onverwacht serieus geworden.

Dat doet ertoe, want voor de meeste mensen gaat het gesprek over AI nog steeds over werk: pakt de machine mijn baan af, en zo ja, wanneer? De eigendoms kwestie klinkt naast die angst misschien abstract. Maar dat is ze niet. Ze is juist het antwoord erop. Als machines uiteindelijk een groot deel van het werk overnemen, hangt het inkomen van een huishouden af van de vraag of het recht heeft op wat die machines verdienen. Loon stopt als het werk stopt. Een aandeel in het vermogen niet.

DE TEST DIE HET ECHTE WERK ONDERSCHIEDT VAN EEN GEBAAR

Dit soort voorstellen is eerder gedaan, over olie, over landbouwgrond en over industrie. Genoeg ervan zijn geslaagd of mislukt om het patroon te herkennen. Vier vragen scheiden de blijvers van de rest.

Is het een aandeel in het vermogen of een belasting op de geldstromen?

Een belasting pakt een deel van de winst van dit jaar en verdwijnt zodra het politieke klimaat omslaat of de winst naar elders wordt verplaatst. Een aandeel geeft mede-eigendom van de machine zelf, wat die ook opbrengt en waar die ook staat. Op dit punt slagen de voorstellen van zowel Altman als Sanders, en dat is echt nieuw. Eigendom in aandelen, niet in omzet. Het voorstel voor een tokenheffing zakt voor deze test: het meet wat de machine produceert, maar laat het eigendom van de machine onaangeroerd.

Bereikt het iedereen, of loopt het via poortwachters?

Het fonds van Alaska stuurt een cheque naar elke inwoner. Geen aanvraag, geen inkomenstoets, geen commissie die bepaalt wie het verdient. Zodra een uitkering via instanties en toelatingseisen loopt, komen er beheerders bij, en beheerders krijgen beoordelingsruimte. De plannen voor een staatsinvesteringsfonds zinspelen op een universeel dividend, maar geen enkel voorstel heeft dat al op papier vastgelegd.

Biedt het weerstand aan mensen die er ooit een greep in willen doen?

Hier sneuvelen de meeste plannen, en op dit punt is het voorstel van OpenAI het zwakst. Het fonds van Alaska keert al vier decennia uit omdat het verankerd is in de grondwet van de staat; toen politici het geld voor iets anders wilden gebruiken, hield de opzet hen tegen. Een vrijwillige gift heeft geen enkel pantser. Wat een bedrijf geeft om politieke druk te bezweren, kan het opnieuw onderhandelen zodra de druk afneemt. Een gift is geen opeisbaar recht. De gever van een gift bepaalt zelf wat die inhoudt. Niets wat tot nu toe is gepubliceerd, legt vast wie dit fonds zou besturen, of de aandelen stemrecht hebben, of wat een toekomstig Congres of een toekomstige Altman tegenhoudt om het fonds stilletjes op te doeken.

Bestaat het fonds al voordat de winsten zijn verdeeld, of pas daarna?

Eigendom stolt snel. Zodra het vermogen van deze opbouw eenmaal op de balansen staat, vereist herverdeling dat je het van iemand afpakt. Dat levert een heel andere en veel hardere politieke strijd op dan er aanspraak op maken terwijl het ontstaat. Qua timing scoren al deze voorstellen goed, om de simpele reden dat ze er nu zijn. Dit is het moment. Dat is ook waarom dit onderwerp meer maatschappelijke aandacht verdient dan het krijgt.

DE NUCHTERE BLIK

Wees nuchter over de motieven. Het aanbod van 5 procent kwam naar buiten toen OpenAI onder zware politieke druk stond, en 5 procent is niet in de laatste plaats een uitstekende prijs voor legitimiteit. Een bedrijf dat de samenleving een klein belang in zichzelf aanbiedt, koopt daarmee ook instemming voor de overige 95 procent. Dat maakt het idee op zichzelf niet verkeerd. Het fonds van Alaska kwam eveneens voort uit politieke motieven. Het betekent wel dat de details doorslaggevend zijn: een onbeschermd fonds met een passief belang en zonder vastgelegd dividend wekt slechts de schijn van publiek eigendom, juist om de werkelijkheid ervan te voorkomen.

En nog een getal om de schaal te begrijpen. Vijf procent van OpenAI is zo'n 42 miljard dollar. De kapitaalinvesteringen van de grote AI-bedrijven lopen alleen al in 2026 op tot vele honderden miljarden. Het voorstel dat nu op tafel ligt is een echt begin, maar blijft een bescheiden fractie van wat er momenteel wordt opgebouwd.

WAAR JE OP MOET LETTEN

Of een voorstel de onafhankelijkheid van het fonds in de wet vastlegt in plaats van in goede bedoelingen. Of het dividend universeel is en zwart-op-wit staat. Of de aandelen stemrecht hebben, en wie die stemmen uitbrengt. En of dit werkelijk gebeurt in de komende jaren, zolang het vermogen nog wordt gevormd, of dat het verzandt in het zoveelste onderzoeksrapport.

Het maatschappelijke debat over AI draait om angst: banenverlies, ontslagen, de machine die het werk overneemt. De voorstellen die hier zijn beschreven, zijn de eerste brede erkenning dat er een tweede gesprek nodig is, het gesprek dat uiteindelijk bepaalt hoe dit afloopt. Niet wat de machine kan. Wie bezit de machine?

* * *

Waar de bewijsvoering te vinden is. De vier tests worden uitgewerkt in hoofdstuk 7 tot en met 9 van *The Horse Is Here to Stay*: het pleidooi voor vermogensaandelen boven belastingen (hoofdstuk 7), de twee fondsen die echt werken en de ontwerpeisen die ze in leven houden (hoofdstuk 8) en het

bestuursvraagstuk over wie het stemrecht op de publieke aandelen uitoefent (hoofdstuk 9). Het overzicht van actuele voorstellen wordt bijgehouden in [the Stable](#).

Dit essay maakt deel uit van een reeks gratis gidsen met antwoorden op vragen die mensen echt bezighouden over AI en werk. Het boek bevat de volledige bewijsvoering, bronnen en tegenargumenten. Deze gidsen zijn gepubliceerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen-licentie: vertaal ze, gebruik ze in het onderwijs, citeer eruit en bouw erop voort.

BRONNEN

1. TechCrunch: OpenAI proposed donating 5% of its equity to a US sovereign wealth fund (2 July 2026)
<https://techcrunch.com/2026/07/02/openai-proposed-donating-5-of-its-equity-to-a-us-sovereign-wealth-fund/>
2. CNBC: OpenAI proposes US government own 5% stake to address political blowback (2 July 2026); the ~\$42bn figure is 5% of the ~\$852bn valuation reported in the same coverage
<https://www.cnbc.com/2026/07/02/openai-proposes-us-government-own-5percent-stake-to-address-political-blowback.html>
3. Fortune: Should Americans get an equity stake in AI? Trump and progressive Democrats float public ownership of AI (9 June 2026) — carries the Sanders 50%-in-stock proposal
<https://fortune.com/2026/06/09/should-americans-get-an-equity-stake-in-ai-maga-and-progressive-democrats-say-yes/>
4. Alaska Permanent Fund Corporation — dividends paid every year since 1982; ~\$91bn in assets (May 2026)
<https://apfc.org/>

Geschreven en vertaald met AI, onder menselijke redactionele controle: David Vanheeswijck leest elk essay na voor publicatie en draagt de redactionele verantwoordelijkheid.

Creative Commons BY-SA 4.0: deel, vertaal en bewerk, met naamsvermelding, onder dezelfde licentie.

david.vanheeswijck.com/questions